

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 614/2022-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **NUBIUM, s. r. o.**, Trenčianska 705/55, Bratislava, IČO 47 545 674, zastúpenej advokátom JUDr. Jánom Mišúrom, PhD., proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava II č. k. 31 C 38/2020-406 z 26. júla 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. októbra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva na vyjadrenie ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutím všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že pred okresným súdom sa vedie spor o vypratanie nehnuteľnosti, v ktorom sťažovateľka vystupuje v procesnom postavení žalovanej. Okresný súd na pojednávaní uskutočnenom 12. mája 2022 na návrh sťažovateľky zamietol žalobu rozsudkom pre zmeškanie žalobcu, aplikujúc § 278 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), pretože žalobca, resp. jeho právny zástupca sa bez ospravedlnenia nedostavil na pojednávanie; súčasne priznal sťažovateľke nárok na náhradu trov konania.

3. Žalobca navrhol zrušiť tento rozsudok, pričom svoju neprítomnosť na pojednávaní odôvodnil tým, že bol prítomný pred pojednávacou miestnosťou, avšak nepočul, kedy asistentka vyzývala strany sporu na vstup do pojednávacej miestnosti, pretože sa pred ním rozprávali advokáti a hádali

ich klienti. Po ukončení pojednávania právny zástupca žalobcu informoval zákonnú sudkyňu, že čakal pred pojednávacou miestnosťou približne 40 minút a aj právny zástupca sťažovateľky potvrdil, že ho videl sedieť pred pojednávacou miestnosťou.

4. Okresný súd o návrhu žalobcu rozhodol napadnutým uznesením tak, že zrušil rozsudok pre zmeškanie (§ 281 ods. 1 CSP). Tvrdenia žalobcu považoval za preukázané z úradného záznamu spísaného 12. mája 2022 a vzal do úvahy aj predchádzajúci priebeh konania. Z obsahu spisu mu vyplynulo, že žalobca bol činný vo všetkých štádiách konania, podával vyjadrenia a prejavoval záujem aktívne v konaní participovať. Dôvod, že sa nezúčastnil pojednávania, hoci bol prítomný v budove súdu a dokonca aj pred pojednávacou miestnosťou, preto s poukazom na predchádzajúci priebeh konania vyhodnotil ako dôvod ospravedlňujúci jeho neúčast' na pojednávaní.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka s napadnutým uznesením nesúhlasí a vidí v ňom porušenie svojich práv. Tvrdí, že dôvody žalobcu, s ktorými sa okresný súd stotožnil, nie sú preskúmateľné, pochopiteľné ani podložené. Práve naopak, sú v rozpore s tým, čo sa v skutočnosti stalo. Sťažovateľka predkladá svoj pohľad na danú situáciu. Na jednej strane pripustila, že jej právny zástupca videl pri vstupe do pojednávacej miestnosti nejakú osobu, o ktorej v tom čase nevedel, že ide o právneho zástupcu žalobcu, keďže na predošlom predbežnom prejednaní sporu sa zúčastnil koncipient právneho zástupcu žalobcu. Na strane druhej však uviedla, že táto osoba niečo vybavovala na mobilnom telefóne, do ktorého hľadela a nejavila náznaky záujmu o pojednávanie. Právny zástupca sťažovateľky nevnímal existenciu žiadnych rušivých momentov, ktoré by mu bránili vstúpiť do pojednávacej miestnosti z dôvodu zániku výzvy asistentky v hádke či iného ruchu na chodbe súdu. Okresný súd však nedal sťažovateľke ani len možnosť zaujať stanovisko k dôvodom návrhu žalobcu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, tento jej nedoručil na vyjadrenie ani na oboznámenie. Sťažovateľka v súvislosti s pojmom ospravedlniteľný dôvod poukázala na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Obdo 84/2019 z 30. septembra 2020 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“). V závere vyjadrila presvedčenie o tom, že rozhodnutie okresného súdu zasahuje do jej práv, pretože jeho následkom je zrušenie rozhodnutia vo veci samej, ktoré bolo vydané v jej prospech.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie práv sťažovateľky napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým bol zrušený rozsudok pre zmeškanie žalobcu. Sťažovateľka zastáva názor, že okresný súd pochybil, ak vyhodnotil žalobcom uvedený dôvod ako ospravedlniteľný. Okrem toho malo dôjsť aj k porušeniu princípu rovnosti zbraní, pretože pred vydaním napadnutého rozhodnutia ju okresný súd nevyzval na vyjadrenie sa k návrhu žalobcu ani ju s ním neoboznámil.

7. V prvom rade je potrebné zdôrazniť, že predmetom ústavnej sťažnosti je zrušujúce (teda nemeritórne) rozhodnutie okresného súdu, čo znamená, že súdne konanie pred všeobecným súdom ďalej pokračuje. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že jeho úlohou je najmä posúdiť, či konanie pred všeobecným súdom je spravodlivé ako celok (pozri tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské

práva vo veci Komanický proti Slovenskej republike zo 4. 6. 2002, č. 32106/96, bod 47). To je v zásade možné až po jeho definitívnom skončení. Povinnosť chrániť základné práva totiž majú aj všeobecné súdy a až v prípade, keď v tejto úlohe zlyhajú v zásade ako celok, môže do ich činnosti zasiahnuť ústavný súd (IV. ÚS 79/2020, IV. ÚS 357/2021). Ústavný súd preto spravidla nepristupuje k prieskumu zrušujúcich rozhodnutí a nezasahuje do prebiehajúceho, ešte neskončeného konania pred všeobecnými súdmi (II. ÚS 562/2018, II. ÚS 406/2018, III. ÚS 481/2017). Takýto prieskum je pripustený len veľmi výnimočne, v prípadoch, keď by namietané pochybenie zaťažilo celý ďalší proces zásadnou vadou, ktorá by už nebola reparovateľná v ďalšom konaní (III. ÚS 46/2013, I. ÚS 227/2018), alebo z dôvodov, že kasačné rozhodnutie vytvorilo vo veci pevný hmotnoprávny základ rozhodovania pre súdy nižších stupňov.

8. Po preskúmaní napadnutého uznesenia ústavný súd dospel k záveru, že o taký prípad vo veci sťažovateľky nejde. Napadnuté uznesenie posúdil ústavný súd predovšetkým z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti jeho odôvodnenia, pretože i rozhodnutie, ktorým sa konanie vo veci samej právoplatne nekončí, musí spĺňať požiadavky plynúce z viacerých čiastkových aspektov základného práva na súdnu ochranu či práva na spravodlivé súdne konanie.

9. Ústavná sťažnosť smeruje proti uzneseniu okresného súdu, ktorým bol zrušený kontumačný rozsudok. Týmto kontumačným rozsudkom bola žaloba proti sťažovateľke zamietnutá. Okresný súd ako ospravedlniteľný dôvod uznal, že právny zástupca žalobcu nezaregistroval výzvu asistentky na vstup do pojednávacej miestnosti, hoci bol prítomný v budove súdu, dokonca pred pojednávacou miestnosťou, pretože sa ihneď po pojednávaní zaujímal o to, či predmetom pojednávania bola kauza jeho klienta, čo bolo následne zaznamenané do úradného záznamu. Uvedené nespochybnila ani sťažovateľka. Okresný súd preto vyhodnotil, že by bolo nespravodlivé sankcionovať žalobcu za jeho neprítomnosť na pojednávaní, ak bol v dovtedajšom priebehu sporu aktívny. To, že sa žalobca nedostavil na pojednávanie, totiž nebolo následkom jeho nezáujmu o konanie. Podľa názoru ústavného súdu okresný súd príliehavo danej veci zohľadnil skutočnosť, že kontumačné rozsudky sú sankciou za nezáujem o konanie, pričom v danom prípade vyhodnotil tento nezáujem v širších súvislostiach s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu, ktoré nesvedčali o nezáujme o konanie zo strany žalobcu. Táto úvaha okresného súdu pri aplikácii § 277 ods. 2 CSP nie je výkladovým excesom, ktorý by bol spôsobilý viesť k záveru, že by išlo o zjavný právny omyl pri aplikácii podústavného práva.

10. Sťažovateľka na podporu svojej argumentácie poukázala na uznesenie najvyššieho súdu, z ktorého vyplýva, že ospravedlniteľným dôvodom sú iba také okolnosti, ktoré na strane žalobcu nastali neočakávane, boli príčinou, že sa nemohol dostaviť na pojednávanie, prípadne svoju neúčasť ospravedlniť vopred, a ktoré za danej situácie možno považovať za dôvod ospravedľujúci zmeškanie konania. Za taký dôvod sťažovateľka nepovažovala situáciu, ktorá v jej prípade viedla k vydaniu rozsudku pre zmeškanie. Ústavný súd k tejto argumentácii uvádza, že nie je jeho úlohou vykladať pojem ospravedlniteľné dôvody, ale posúdiť, či výklad okresného súdu je zlučiteľný s podstatou základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie. Pojem ospravedlniteľný dôvod nie je právnou normou definovaný a je iba na úvahe konajúceho súdu, aké okolnosti v intenciách konkrétneho prípadu posúdi ako okolnosti hodné ospravedlnenia neúčasti na pojednávaní, čo konštatoval v predmetom uznesení i najvyšší súd. Zákonom použitý výraz ospravedlniteľný dôvod, ktorý bol predmetom výkladu okresného súdu, vytvára pomerne široký

priestor na posúdenie konkrétnych situácií. S ohľadom na to, že tento široký pojem je obsiahnutý v norme procesnej povahy, ktorého aplikácia nevedie k definitívnemu vyriešeniu sporu, ale k tomu, že spor neskončí formálnym procesným odklonom a ďalej bude pokračovať smerom k vecnému rozhodnutiu, nie je dôvodom na to, aby ústavný súd do tohto výkladu osobitne zasahoval.

11. Dôvodom na tento zásah nie je ani námietka sťažovateľky o tom, že jej okresný súd nedoručil návrh žalobcu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, resp. že jej nebola daná možnosť sa k nemu vyjadriť. Civilný sporový poriadok určuje pre vzájomné doručovanie a vytváranie možnosti vyjadrenia osobitné pravidlá, v ktorých sa realizujú ústavné princípy súdneho konania tak, ako vyplývajú zo sťažovateľkou namietaných ustanovení ústavy a dohovoru, a z ktorých možno vyvodit' aj princíp rovnosti zbraní a kontradiktórnosti konania. Z konštrukcií podústavného práva je však zrejmé, že tieto princípy nemožno redukovať na záver, že každé podanie, o ktorom majú súdy rozhodnúť, musí byť nevyhnutne doručené protistrane a zároveň jej musí byť daný priestor na vyjadrenie. Civilný sporový poriadok pri množstve podaní neukladá povinnosť, resp. mlčí v otázke o tom, či tieto podania treba doručiť protistrane a či je potrebné dať protistrane priestor na vyjadrenie sa pred rozhodnutím. Kontradiktórnosť v podobe doručovania a vyjadrovania sa k podaniam totiž nie je samostatná ústavná hodnota. Ide len o prostriedok na to, aby proces ako celok spĺňal požiadavky, ktoré naň kladie ústava a dohovor tak, aby bola vec rozhodnutá nielen spravodlivo, ale aj v primeranej lehote a tak, aby sa obe strany mohli vyjadriť ku všetkým dôkazom, ktoré sa týkajú ich vecí, ktorú nemožno stotožniť s akýmkoľvek procesným postupom súdu (III. ÚS 293/2022).

12. Pri návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie zákon nestanovuje povinnosť doručiť návrh protistrane. Ustanovuje iba to, že ak žalobca z ospravedlniteľného dôvodu zmeškal pojednávanie vo veci, na ktorom bol vyhlásený rozsudok pre zmeškanie, súd na návrh žalobcu tento rozsudok uznesením zruší a nariadi nové pojednávanie. Z toho ustanovenia možno dospieť k záveru, že návrh na zrušenie rozsudku pre zmeškanie nie je nevyhnutne potrebné doručiť protistrane, rovnako však nevylučuje, aby súd pred rozhodnutím takto postupoval. Preto pokiaľ okresný súd nedal sťažovateľke možnosť vyjadriť sa k návrhu žalobcu, nemožno tento postup vyhodnotiť ako rozporný so zákonom, a teda ani ako rozporný s jej základnými právami. V merite veci sa naďalej koná a sťažovateľka môže účinne využívať dostupné prostriedky procesnej obrany na preukázanie neopodstatnenosti uplatneného nároku žalobcu. Napadnuté uznesenie okresného súdu nie je zaťažené takou procesnou vadou, ktorá by bola spôsobilá zasiahnuť materiálne do sťažovateľkou označených práv.

13. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd konštatuje, že uznesenie okresného súdu je kasačným rozhodnutím vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré treba vnímať ako procesný odklon a ktoré žiadnym spôsobom nenaznačuje to, ako bude spor v konečnom dôsledku vyriešený. Práva podľa čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru, čl. 47 ods. 3 ústavy či čl. 48 ods. 2 ústavy je potrebné chápať s ohľadom na definitívny výsledok konania pred všeobecnými súdmi. Opačný prístup by bol z pohľadu ústavného nesprávny, keďže by nevedol k ochrane základných, na výsledok zameraných ústavných práv strán sporu, ale k tomu, že ústavný súd by vykonával dohľad nad tým, či všeobecné súdy pri svojich konaní definitívne nekončiacich postupoch a rozhodnutiach správne aplikujú podústavné právo. Takýto prístup by bol celkom nesprávny, keďže by z ústavného súdu vytvoril ďalšiu inštanciu všeobecného súdnictva, ktorá by vykonávala dohľad nielen nad výsledkami

civilných sporov, ktoré sú zásahmi do základných práv, ale aj nad rôznymi čiastkovými, často nadbytočnými procesnými postupmi a rozhodnutiami všeobecných súdov.

14. Z týchto dôvodov ústavný súd sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

15. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu